

Stor interesse for fersk forskning

Det var stor interesse for å høre på aktualitetsforedragene på landsmøtet. Hele seks yngre forskere presenterte prosjekter i ulike stadier. De 20-minutters presentasjonene hadde stor nyhets- og nytteverdi, og de viste hvordan ny kunnskap skapes.

Tannhelsen hos 35-åringer i Oslo

Siden 1973 har det pågått en undersøkelse av 35-åringer i Oslo med ti-års intervaller. De siste av de fire datasettene er fra 2003. Rasa Skudutyte-Rysstad fra Universitetet i Oslo viste at karies hadde gått tydelig ned fra 1973; skadede, tapte og fylte tannflater (DMFS) har gått ned fra 68 til 26 i 2003. Også periodontale behandlingsbehov, målt med indeksen CPITN, samt beintap registrert på panoramærøntgen, var redusert. Den største forbedringen fant sted mellom 1984 og 1993. Antallet rotfylte tenner var redusert til under halvparten i perioden 1993–2003 sammenlignet med forutgående årskull. Generelt var det en

Seks yngre forskere som presenterte prosjektene sine under landsmøtesesjonen med aktualitetsforedrag. Fra venstre: Rasa Skudutyte-Rysstad og Tine M. Søland, begge fra Universitetet i Oslo; Anette Haseid fra Universitetet i Tromsø; Torgils Læg Reid, Heidi Samson og Gabriela Dabija, alle fra Universitetet i Bergen.

forbedring i tannhelsen, men apikale oppklaringer ved rotfyllinger – noe som sjelden er inkludert i slike undersøkelser – viste en tendens til oppgang. Man kan lure på hvorfor.

Forutsi prognosen for munnhulekreft?

Selv om munnhulekreft er sjelden – 150–200 nye tilfelle per år i Norge – er det en kreftform med høy sykkelighet og dødelighet. Tine M. Søland presenterte en studie på prognostiske markører for plateepitelkarsinom i munnhulen. Forskningsgruppen hadde studert et bestemt protein, kalt p75. Dette ble studert med bl.a. immunhistokjemi. Dessuten ble kreftsvulstene karakteri-

sert med hensyn til hvordan de invaderte vevet; enten som enkeltceller eller i grupper (kollektiv invasjon). Studien var gjort på prøver fra 53 kreftpasienter der man kunne følge opp hvordan det hadde gått med de; om de var sykdomsfrie eller ikke. Pasienter med p75-negative svulster og de med kollektiv spredningsmønster hadde bedre prognose enn de med de positive p75 og spredt invasjon, som hadde en høyere relativ risiko på 17 ganger. Spørsmålet er om man kan hemme p75 og kanskje samle kreftceller («gjetting») for å bedre prognosen.

Store komposittfyllinger

Selv om store direkte komposittfyllinger er vanlige i praksis er det sikkert mange tannleger som føler at de strekker indikasjonene langt. Hvordan går det med slike restaureringer? Torgils Læg Reid fra Universitetet i Bergen presenterte opplegget for en igangværende klinisk studie med 74 pasienter og like mange fyllinger. Fyllingene involverte minst tre flater og minst en kusp. Alle fyllingene er lagt av to operatører i allmennpraksis. Umiddelbart etter legging var det ca. 30% som hadde lette ettersmerter, men de var stort sett borte ved ettårs-kontrollen. I perioden sviktet to fyllinger pga. sekundærkaries og fraktur. Vurderingen foregår i et standardisert opplegg som registrerer både fyllingsendringer og pasientfaktorer. Det er teknisk/kliniske utfordringer forbundet med å legge så store direkte fyllinger, spesielt er det vanskelig å få gode kontaktpunkter. Treårs-resultatene skal samles inn snart, og de vil forhåpentligvis gi enda flere svar.

Eldrebølgen i munnhelse

Vi vil få en kraftig økning i antall mennesker over 67 år i årene framover. Det er politisk ønske om at eldre skal bo hjemme så lenge som mulig, noe som betyr at sykehjemsbeoere

---

kan være sykere enn tidligere. Heidi Samson fra Universitetet i Bergen har undersøkt beboere på fem eldreinstitutioner i Bergen. Det ble registrert oral status og omkringliggende faktorer, bedømt av både personalet og beboerne. Sammenlignet med data fra 1988 er dagens beboerne blitt eldre, det er flere kvinner og mange flere har beholdt flere egne tenner. Dette betyr at risikoen for karies og periodontal sykdom øker. Ett tiltak i arbeidet med munnstell er bildebaserte munnstellkort, og det virker positivt på oral helse målt ved BSI-indeks (belegg- og slimhinneindeks). Også bruk av elektriske tannbørste hjelper, og de bedømmes stort sett som hensiktsmessige både av beboere og personale. Munnstell kan bedres ved at det gis opplæring, bruk av munnstellkort, at tilstrekkelig tannpleieutstyr er tilgjengelig og at ansvaret for munnhelse har en klar plassering i organisasjonen.

Bakterier invaderer oral mukosa

Gabriela Dabija fra Universitetet i Bergen studerer hvordan en bestemt bakterie – *Fusobacterium nucleatum* – invaderer vevet i en kunstig slimhinne. Slimhinnen lages av epitelceller og fibroblaster fra donorer og er en modell for å studere ulike slimhinneeffekter. *F. nucleatum* er ikke en bevegelig bakterie, men har uttalte klebende og penetrerende egenskaper. Testingen av invasjonsmønsteret ble gjort både med laboratoriebakterier og med kliniske isolater, som synes å være mer aggressive enn laboratoriestammene. Undersøkelsesteknikkene var immunhistokjemisk identifikasjon og konfokalmikroskopi. Bakteriene penetrerte vevet, noe som ga vevsrespons som bl.a. var avhengig av donoren for cellene i slimhinnemodellen. Teknikkene viser at det er mulig å lage et modellsystem som kan belyse samvirkningen mellom

bakterier og komplekse strukturer, slik som oral slimhinne.

Kjeveortopedi i Nord-Norge

Anette Haseid fra Universitetet i Tromsø skal se på behandlinger og oppfatninger ved kjeveortopedisk behandling hos et utvalg av 400 ungdommer fra Nordland, Troms og Finnmark. I tillegg er det et eget samisk utvalg. Data skal sammenlignes med informasjon fra Finland, der organiseringen av kjeveortopedisk behandling er forskjellig fra Norge. Blant annet er det ofte allmennpraktikere som utfører behandlingen under veiledning av kjeveortoped. Utfallsvariablene som skal benyttes er indekser for livskvalitet og indekser for kjeveortopedisk behandlingsbehov (IOTN), som måler helse- og estetiske komponenter, samt en kjeveortopedisk behandlingsindeks (PAR). Det skal brukes modifiserte «visuell-analog-skalaer» (VAS) for oppfatning av utseende og livskvalitetsindikatorer (OASIS). Foreløpige undersøkelser viser at det er krevende å få god deltakelsesprosent. Blant annet vegrer ungdommene seg for å komme til undersøkelse og å ta avtrykk. Dette illustrerer utfordringene i slik klinisk/epidemiologisk forskning.

Tekst og foto: Nils Roar Gjerdet